

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

3. Architectus Deus, Apostolus, Vir Apostolicus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

S. Ambrosius in 1. ad Corin, 14. *Si vti que ad Ædificandam Ecclesiam convenitis, ea debent dici, quæ intelligant audientes. Nam quid prodest, vt quis linguâ loquatur, quàm solus scit, & qui audit nihil proficiat. Ideo tacere debet in Ecclesia, vt ij loquantur, qui profunt audientibus.* Præclarè S. Augustinus libro de bono perseuerantiæ cap, 16. scribit, facile esse, immò & vtile vt taceatur aliquando verum aliquod propter incapaces. Ita est, & prævit exemplo Dominus, qui testatus legitur Joannis xvi. *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò.* Sequutus est Apostolus scribens Corinthis 1. Corinth. III. 1. *Non potui vobis loqui quasi Spiritualibus, sed quasi carnalibus: quasi parvulis in Christo lac vobis potum dedi: nondum enim poteratis, sed nec adhuc quidem potestis.* Subdit Augustinus, quod notet Concionator, si velit officio fungi Architecti: Causas verum tacendi multas esse, non postremam autem istam: ne peiores faciamus eos, qui non intelligunt, dum volumus eos, qui intelligunt facere doctiores; qui nobis aliquid tacentibus doctiores quidem non fiunt, sed nec peiores fiunt. Nam peiores faciendo semper destruimus: doctiores faciendo non semper ædificamus. Est autem Architecti Christiani in concionibus semper spectare Ædificationem.

ARTICVLVS III.

ARCHITECTVS

Deus, Apostolus, Vir Apostolicus.

DEI sumus, inquit Doctor Gentium, *Adiutores. DEI Ædificatio estis* 1. Corin. 3.9. Quibus verbis innuit, **DEVM** esse Architectum primarium, cui operas locent aliqui, vt minus primarij, Architecti tamen & ipsi: nempe Apostoli, & verbi Diuini Ministri alij Viri A-
post-

postolici, quos appellat in Architectonicâ Ad-
iutores DEI, Græcè est, *συνεργός*, cooperato-
res. Vnde sibi, suiq̄ne similibus *Architecti* titu-
lum competere gloriatur Apostolus dum sub-
iungit: *Secundum gratiam DEI, quæ data est mihi, vt SA-
PIENS ARCHITECTVS fundamentum posui: alius autem
SUPERÆDIFICAT. Quæ significant Apostolos, & qui
Apostolorum munere funguntur, esse in Ecclesiâ Chri-
sti, sicut in Republicâ sunt Architecti, ad ædificandum
arte instructi, & ad id destinati. Inter quos Paulus no-
men profitetur suum. Quippe, qui vt alibi loquitur,
acceperit à DEO Principe Architecto potestatem in ÆDI-
FICATIONEM, & non in destructionem: 2. Corinth. XIII, IO
id est, vt proficit, Ecclesiam, seu fideles ædificando, non
vt obstat, lædendo. Ex quo deducit S. Chrysostomus,
zelosissimus Antistes, illos, qui præsumunt in Ecclesiâ, E-
piscopos, Curiones, Rectores animarum, & quoslibet
alios eorum habentes, potestatem accepisse ad
Ædificationem; cui, si quis, ex fidei suæ commissis ob-
stat, ac reluctetur, qui alia ratione curari non possit, tum
demum assumendum esse pedum pastorale, ac seuerè
agendum, mulctandumq̄ue istiusmodi refractarium.
At, hoc est, obesse, lædendo: nequaquam. Siquidem
hoc ipsum, vt monet Chrysostomus, est *Ædificare*: ni-
mirum, quod Architectura præscribit: impedimenta de
medio tollere, vt ædificium exurgat felicius & cele-
rius.*

ITAQUE Ecclesiæ Præsides, eorumq̄ue adiutores
industrij, sensu Pauli Apostoli, sunt *Architecti Christiani*.
Quòd sibi persuadebat in Architectura profana æquè
ac sacrâ nobilis Joannes Baptista Villalpandus, qui in E-
pistola dedicatòria, quâ Philippo Regi Catholico Tem-
pli Ierosolomitani structuram à se commentationibus
sacris illustratam, vastum opus consecrat, ita Principem
allo-

» alloquitur. T v ad remotissimas illas, barbarasque
 » gentes quot annis, tum alios multos, genere, do-
 » ctrinâ pietate præstantes, tum è nostrâ Societate tui
 » studiosissima, complures mittendos, tanquam Fa-
 » bros & ARCHITECTOS, curas, qui sinceræ fidei,
 » ac Religionis Catholicæ, siue fundamenta iaciant,
 » siue opus iam inchoatum ab alijs, DEI ope freti, pro-
 » moueant, atque perficiant. Quapropter eo etiam
 » magis videri debes Salomoni præstare, quo maior
 » est huius posterioris DEI Domus gloria, quàm prio-
 » ris fuit

ARTICVLVS IV.

ARCHITECTVS

Quilibet homo Christianus.

HOC Pauli Apostoli, vel est votum, vel pronuncia-
 tum. Is enim, quod alio fine dixit Corinthijs: *Vo-
 lo omnes vos esse, sicut me ipsum* (1. ad Corinth. vii. 7.) insi-
 nuat se optare in re architectonicâ ad Ædificationem.
 Nam scribens ijsdem adfirmabat, omnia se facere *pro-
 pter Ædificationem ipsorum*. 2. ad. Corinth. xii. 19. Quod
 quidem S. Ambrosius refert ad Pauli institutum illud,
 quo nihil ab auditoribus accipere decreuerat; vt vel sic,
 ait, amorem illorum circa se promoueret. non gravan-
 do eos, quod fieri solet, necessariorum postulatione: &
 non diminuendo auctoritatem potestatis in arguendo,
 quod facile fit, accipiendo quidpiam ab ijs, quos neces-
 se est arguere. Et idem videtur significare, Apostoli
 sensum excutiens S. Chrysostomus: qui illud etiam ob-
 seruat, voluisse illum mitigare sententiæ suæ seuerita-
 tem: nam dixerat, se nihil accipere propter ipsorum
 imbecillitatem: quod quodammodo emendat, dicens;